

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
7 päivänä maaliskuuta 2013¹

Asia C-521/11

**Amazon.com International Sales Inc.,
Amazon EU Sàrl,
Amazon.de GmbH,
Amazon.com GmbH, selvitystilassa, ja
Amazon Logistik GmbH
vastaan**

**Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte
Gesellschaft mbH**

(Oberster Gerichtshofin (Itävalta) esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Tekijänoikeus ja lähioikeudet — Direktiivi 2001/29/EY — Kappaleen valmistamista koskeva oikeus — Poikkeukset ja rajoitukset — Kopiointia yksityiseen käyttöön koskeva poikkeus — Sopiva hyvitys — Mahdollisuus palauttaa digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitettuista koneista, laitteista ja tarvikkeista perittävä yksityistä kopiointia koskeva maksu — Oikeudenhaltijoiden etuja valvovien sosiaali- ja kulttuurialan laitosten rahoitus — Sopivan hyvityksen maksaminen eri jäsenvaltioissa

1. Tekijänoikeuden suoja on erittäin monimutkainen oikeudenala, jossa vastakkain ovat monet erilaiset edut ja jossa teknisen kehityksen nopeus on perusteellisesti muuttanut ja edelleen muuttaa suojattavien teosten luonnetta, käyttötapaa ja markkinointimalleja, mikä luo teosten tekijöiden oikeuksien suojaamiseen ja kyseessä olevien etujen oikeudenmukaiseen tasapainottamiseen koko ajan uusia haasteita.

2. Tietoyhteiskunnan kehittämiseen Euroopassa tähtäävän strategian yhteydessä Euroopan unionin lainsäätäjä on pyrkinyt yhdenmukaistamaan tekijänoikeuden tiettyjä piirteitä muun muassa direktiivillä 2001/29/EY (jäljempänä direktiivi 2001/29),² joka on tämän Oberster Gerichtshofin (Itävalta) esittämän ennakkoratkaisupyyntönsä kohteena. Direktiivin 2001/29 antamisen yhteydessä todettiin, että sen tavoitteena oli luoda sisämarkkinoille yhdenmukaistettu oikeudellinen kehys, jolla varmistetaan, etteivät jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen erot vääristä kilpailua,³ ja mahdollistaa sen mukauttaminen uusiin hyödyntämismuotoihin, uusiin käyttötapoihin ja tekniseen kehitykseen.⁴

1 — Alkuperäisen kieli: italia.

2 — Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10). Ks. erityisesti direktiivin johdanto-osan toinen perustelukappale.

3 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale sekä asia C-479/04, Laserdisken, tuomio 12.9.2006 (Kok., s. I-8089, 26 ja 31–34 kohta) ja asia C-467/08, Padawan, tuomio 21.10.2010 (Kok., s. I-10055, 35 kohta).

4 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 5, 6, 7, 29 ja 47 perustelukappale sekä yhdistetyt asiat C-457/11–C-460/11, VG Wort ym., julkisasiamies Sharpstonin 24.1.2013 esittämän ratkaisuehdotuksen 29 kohta.

3. Direktiivi 2001/29 on kuitenkin kompromissiratkaisu unionin jäsenvaltioissa vallinneiden erilaisten oikeudellisten perinteiden ja näkemysten välillä,⁵ joten lopulta siinä jätettiin yhdenmukaistamatta useita tekijänoikeuteen liittyviä seikkoja säätämällä lukuisia poikkeussäännöksiä ja myöntämällä jäsenvaltioille huomattava täytäntöönpanoon liittyvä harkintavalta, jopa siinä määrin, että on kysytty, luopuiko unionin lainsäätäjä käytännössä tekijänoikeuden yhdenmukaistamisesta direktiiville asetetuista tavoitteista huolimatta.⁶

4. Näissä olosuhteissa direktiivi on antanut aiheutta useisiin täytäntöönpanoa koskeviin ongelmiin, jollaisista kansallinen menettely, jonka yhteydessä unionin tuomioistuimelle nyt tarkasteltavassa asiassa osoitetut neljä ennakkoratkaisukysymystä on esitetty, on tyypillinen esimerkki. Kyseinen menettely koskee riitaa, jossa asianosaisina ovat kansainvälinen konserni, joka pitää internetin välityksellä kaupan tallennusvälineitä, ja tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestö. Riita koskee direktiivissä 2001/29 tarkoitettua ”sopivan hyvityksen” maksamista korvauksena tekijänoikeuden suojaamien teosten käytöstä. Se, miten jäsenvaltiot käytännössä soveltavat sopivan hyvityksen käsitettä, on yksi direktiivin 2001/29 mutkikkaimpia kysymyksiä, ja se aiheuttaa jatkuvasti ongelmia direktiivin ja kansallisten täytäntöönpanosäädösten välille. Unionin tuomioistuin on jo aiemmin käsitellyt kysymystä ja esittänyt tiettyjä sitä koskevia pääperiaatteita,⁷ ja lähitulevaisuudessa sen on jälleen käsiteltävä samaa kysymystä useissa yhteyksissä.⁸

5. Ennen kuin tarkastelen nyt käsiteltävässä asiassa esitettyjä kysymyksiä, joissa unionin tuomioistuinta pyydetään yhtäältä täydentämään oikeuskäytäntöään sopivan hyvityksen käsitteen osalta ja toisaalta vastaamaan tiettyihin uusiin kysymyksiin, joita siihen liittyy, en kuitenkaan voi olla huomauttamatta, että vastaukset, joita unionin tuomioistuin on antanut ja lähiaikoina antaa kansallisten tuomioistuinten esittämiin kysymyksiin, ovat välttämättä yhteydessä unionin lainsäädännön olemassa olevilla säännöksillä määriteltyyn sääntelykehikseen. Vaikka unionin tuomioistuimen vastaukset antavatkin määritellyn sääntelykehiksen rajoissa tärkeitä käytännön ohjeita tekijänoikeuden suojan muodoista, laajuudesta ja toteuttamistavoista sekä asiaan liittyvien eri etujen tasapainottamisesta, unionin lainsäätäjän tehtävänä on kuitenkin tarjota asianmukaiset lainsäädännölliset puitteet, joiden avulla luonteeltaan poliittistenkin valintojen perusteella voidaan yksiselitteisesti määrittää edellä mainitut muodot, laajuus ja toteuttamistavat sekä mainittu tasapainottaminen. Tästä näkökulmasta hanke, johon Euroopan komissio on äskettäin sitoutunut hyväksymällä tekijänoikeuksien uudistamista koskevan toimintasuunnitelman, on varsin tervetullut.⁹

6. Tässä yhteydessä pidän vielä tärkeänä huomauttaa, että eräiden nyt tarkasteltavassa asiassa esitettyjen kysymysten tarkastelusta käy selvästi ilmi, että monet direktiivin 2001/29 soveltamiseen liittyvät ongelmat johtuvat tekijänoikeuslainsäädännön riittämättömästä yhdenmukaistamisesta unionissa. Tämä osoittaa mielestäni sen, että vaikka on tärkeää kunnioittaa edellä mainittuja, jäsenvaltioissa tässä asiassa vallitsevia erilaisia oikeudellisia perinteitä ja näkemyksiä, sellaisen tekijänoikeuksia koskevan nykyaikaisen eurooppalaisen oikeudellisen kehityksen luominen, jossa otetaan huomioon asiaan liittyvät erilaiset edut ja taataan todellisten yhtenäismarkkinoiden olemassaolo tällä alalla luovuutta, innovaatiota ja uusien liiketoimintamallien syntymistä edistämällä, edellyttää välttämättä selvästi suurempaa kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamista kuin se, joka direktiivillä 2001/29 saavutettiin.

5 — Tarkempien asiaa koskevien huomioiden ja viittausten osalta ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, julkisasiamies Trstenjakin 11.5.2010 esittämän ratkaisuehdotuksen 41–44 kohta.

6 — Ks. tästä edellä alaviitteessä 4 mainittu julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotus yhdistetyissä asioissa VG Wort ym., 28 ja 30 kohta.

7 — Ks. etenkin edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan; asia C-462/09, Stichting de ThuisKopie, 16.6.2011 tuomio (Kok., s. I-5331) ja asia C-277/10, Luksan, 9.2.2012 tuomio.

8 — Nyt käsiteltävän asian ja edellä alaviitteessä 4 mainittujen yhdistettyjen asioiden VG Wort ym. lisäksi unionin tuomioistuimen on lähiaikoina otettava kantaa direktiivissä 2001/29 tarkoitettuun sopivaan hyvitykseen asiassa C-435/12, ACI Adam ym., ja asiassa C-463/12, Copydan Båndkopi.

9 — Ks. komission lehdistötiedote 5.12.2012 (Memo/12/950). Tässä yhteydessä on todettava, että komissio on syystäkin todennut, että myös nyt tarkasteltavassa asiassa esiin nouseva kysymys sopivasta hyvityksestä on juuri yksi tekijänoikeutta koskevan lainsäädännön merkittävimmistä ongelmakohdista, joka vaatii välittömiä toimenpiteitä.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin lainsäädäntö

7. Direktiivin 2001/29 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on lähtökohtaisesti myönnettävä tekijöille teostensa osalta yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen.

8. Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 ja 3 kohdassa kuitenkin annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää tietyistä poikkeuksista ja rajoituksista kyseiseen oikeuteen. Etenkin direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioilla on oikeus myöntää tekijälle teostensa osalta kuuluvaan kappaleen valmistamista koskevaan yksinoikeuteen poikkeus silloin, kun ”kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen” (niin sanottu yksityistä kopiointia koskeva poikkeus).¹⁰

B Kansallinen lainsäädäntö

9. Itävallan tekijänoikeuslain¹¹ (Urheberrechtsgesetz, jäljempänä UrhG) 42 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Kuka tahansa voi valmistaa teoksesta yksittäisiä kappaleita paperille tai vastaavalle välineelle henkilökohtaista käyttöään varten.

(2) Kuka tahansa voi valmistaa teoksesta yksittäisiä kappaleita muille kuin 1 momentissa mainituille välineille henkilökohtaiseen käyttöön tutkimustarkoituksiin siinä määrin kuin se on perusteltavissa tavoitellulla muulla kuin kaupallisella tarkoituksella.

(3) Kuka tahansa voi valmistaa yksittäisiä kappaleita teoksista, jotka on julkaistu ajankohtaistapahtumien uutisoinnin yhteydessä, henkilökohtaista käyttöään varten sillä edellytyksellä, että kyse on vain analogisesta käytöstä.

(4) Kuka tahansa luonnollinen henkilö voi valmistaa yksittäisiä kappaleita teoksesta muille kuin 1 momentissa mainituille välineille yksityistä käyttöään varten ja muihin kuin välittömästi tai välillisesti kaupallisiin tarkoituksiin.

(5) Ellei tämän pykälän 6 ja 7 momentista muuta johdu, kyseessä ei ole kappaleen valmistaminen henkilökohtaista tai yksityistä käyttöä varten, jos valmistamisen tavoitteena on saattaa teos kappaleen välityksellä yleisön saataville. Henkilökohtaiseen tai yksityiseen käyttöön valmistettuja kappaleita ei saada käyttää teoksen saattamiseen yleisön saataville.

– –”

10 — Lisäksi direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdassa yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen käytölle, samoin kuin muiden saman artiklan 1–4 kohdassa säädettyjen poikkeuksien ja rajoitusten käytölle, säädetään kolmijakoisen ehto: ensinnäkin poikkeusta saa soveltaa vain tietyissä erityistapauksissa, toiseksi se ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja lopuksi se ei saa kohtuuttomasti haitata tekijänoikeuden haltijan oikeutettuja etuja.

11 — 9.4.1936 annettu Urheberrechtsgesetz (BGBl. nro 111/1936), sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna. UrhG:n 42 ja 42b §:n nykyisiä versioita muutettiin vuonna 2003 Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003 -nimisellä lailla (BGBl. I nro 32/2003), joka annettiin direktiivin 2001/29 täytäntöön panemiseksi Itävallan lainsäädännössä.

10. UrhG:n 42 §:n 6 momentissa säädetään tietyin edellytyksin niin sanotusta henkilökohtaista opetuskäyttöä koskevasta poikkeuksesta koulujen ja yliopistojen hyväksi. Saman pykälän 7 momentissa säädetään tietyin edellytyksin poikkeuksesta, joka koskee sellaisten yleisölle avoimien laitosten valmistamia kappaleita, jotka keräävät teoksia muihin kuin välittömästi tai välillisesti taloudellisiin tai kaupallisiin tarkoituksiin (niin sanottu henkilökohtaiseen kokoelmakäyttöön tarkoitettu kappale).

11. UrhG:n 42b §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Jos teoksesta, joka on lähetetty yleisradion kautta, asetettu käyttöön julkisesti tai tallennettu kaupallisessa tarkoituksessa valmistetulle kuvan- tai äänentallennusvälineelle, on sen luonteen vuoksi odotettava, että siitä valmistetaan kappaleita henkilökohtaiseen tai yksityiseen käyttöön 42 §:n 2–7 momentin nojalla tallentamalla se kuvan- tai äänentallennusvälineelle, tekijällä on oikeus asianmukaiseen korvaukseen (Leerkassettenvergütung eli tyhjiä kasetteja koskeva korvaus), kun tallennusvälineet saatetaan markkinoille Itävallassa kaupallisessa tarkoituksessa vastiketta vastaan; tallennusvälineinä pidetään tyhjiä kuvan- tai äänentallennusvälineitä, jotka soveltuvat tällaiseen kappaleen valmistamiseen, tai muita kuvan- tai äänentallennusvälineitä, jotka on tarkoitettu tähän käyttöön.”

--

(3) Korvauksen ovat velvollisia maksamaan seuraavat henkilöt:

1. tyhjiä kasetteja koskevan korvauksen ja laitteita koskevan korvauksen osalta se, joka Itävallasta tai ulkomailta käsin on ensimmäisenä saattanut markkinoille kaupallisessa tarkoituksessa ja vastiketta vastaan kyseiset tallennusvälineet tai kyseiset laitteet;

--

(5) Ainoastaan yhteisvalvontajärjestöt voivat vedota 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun korvausoikeuteen.

(6) Yhteisvalvontajärjestö on velvollinen maksamaan takaisin asianmukaisen korvauksen

1. sille, joka vie ulkomaille tallennusvälineitä tai kappaleen valmistamiseen käytettävän laitteen ennen sen myymistä loppukuluttajalle;
2. sille, joka käyttää tallennusvälineitä kappaleen valmistamiseen oikeudenhaltijan suostumuksella; on riittävää tehdä uskottavaksi, että suostumus on annettu.”

12. Itävallan yhteisvalvontajärjestöjä koskevan lain (Verwertungsgesellschaftengesetz, jäljempänä VerwGesG)¹² 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Yhteisvalvontajärjestöt voivat perustaa edunsaajien ja heidän perheenjäsentensä etujen suojaamiseksi sosiaali- ja kulttuurialan laitoksia.

(2) Yhteisvalvontajärjestöt, jotka vetoavat oikeuteen saada tyhjiä kasetteja koskeva korvaus, ovat velvollisia perustamaan sosiaali- ja kulttuurialan laitoksia ja tilittämään näille 50 prosenttia kyseisestä korvauksesta saaduista tuloista, kun määrästä on ensin vähennetty vastaavat hallintokulut. – –”

¹² — 13.1.2006 annettu laki (BGBl. I nro 9/2006).

II Tosiseikat, kansallinen oikeudenkäyntimenettely ja ennakkoratkaisukysymykset

13. Pääasiassa kantajana oleva yhtiö, Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft m.b.H. (jäljempänä Austro-Mechana), on oikeuksien yhteisvalvontajärjestö, joka valvoo Itävallassa yhteisvalvontajärjestönä sekä muiden ulkomaisten ja itävaltalaisten yhteisvalvontajärjestöjen kanssa tekemiensä sopimusten perusteella tekijöiden ja lähioikeuksien haltijoiden oikeuksia. Sillä on erityisesti oikeus saada Itävallassa UhrG:n 42b §:n 1 momentissa tarkoitettu tyhjiä kasetteja koskeva korvaus.

14. Vastaajina olevat yhtiöt, Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH (selvitystilassa) ja Amazon Logistik GmbH (jäljempänä yhteisesti myös Amazon-konsernin yhtiöt) kuuluvat kaikki kansainväliseen Amazon-konserniin, joka muun muassa myy internetin välityksellä tuotteita, muun muassa Itävallan lainsäädännössä tarkoitettuja kuvan- tai ääntä tallennusvälineitä.

15. Ainakin vuodesta 2003 lähtien Amazon-konsernin yhtiöt ovat yhteistyössä keskenään ja internetissä tehtyjen tilausten perusteella laskeneet liikkeelle Itävallassa kuvan- ja ääntä tallennusvälineitä, kuten tyhjiä CD- ja DVD-levyjä, muistikortteja ja mp3-soittimia.

16. Austro-Mechana on haastanut Amazon-konsernin yhtiöt oikeuteen ja vaatinut niitä yhteisvastuullisesti maksamaan UhrG:n 42b §:n 1 momentissa tarkoitettua asianmukaisen korvauksen tallennusvälineistä, jotka ne ovat laskeneet liikkeelle Itävallassa vuosina 2002–2004. Vuoden 2004 ensimmäisestä puoliskosta Austro-Mechana on esittänyt rahallisesti määritetyn maksuvaatimuksen, jonka määrä on 1 856 275 euroa. Lisäksi Austro-Mechana vaatii, että Amazon-konsernin yhtiöt veloitetaan esittämään kirjanpitoaan Itävallassa markkinoille saatetuista tallennusvälineistä vuosilta 2002 ja 2003 sekä vuoden 2004 kesäkuusta alkaen, jotta se voi määrittää kyseisiä ajanjaksoja koskevan maksuvaatimuksen suuruuden.

17. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella hyväksyi osatuomioissaan kirjanpidon esittämistä koskevan vaatimuksen ja päätti, että maksuvaatimus ratkaistaan myöhemmin. Muutoksenhakutuomioistuimella vahvisti ensimmäisen oikeusasteen tuomion.

18. Muutoksenhakutuomioistuimen antamasta tuomiosta valitettiin ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen Oberster Gerichtshofiin. Se lykkäsi pääasian käsittelyä ja esitti unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:¹³

- ”1) Onko kyse direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettusta ’sopivasta hyvityksestä’, kun
- a) direktiivin 2001/29 2 artiklassa tarkoitetuilla oikeudenhaltijoilla on yksinomaan yhteisvalvontajärjestön välityksellä oikeus asianmukaiseen korvaukseen toimijoilta, jotka saattavat kaupallisessa tarkoituksessa kyseisten oikeudenhaltijoiden teosten kappaleiden valmistamiseen soveltuvan välineen ensimmäistä kertaa kotimaan markkinoille vastiketta vastaan,
 - b) tämä oikeus ei ole riippuvainen siitä, tapahtuuko markkinoille saattaminen välittäjälle, luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille muuhun kuin yksityiseen käyttöön tai luonnollisille henkilöille yksityiseen käyttöön, mutta

13 — Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että vaikka sen tarkasteltavana olevassa asiassa on kysymys ainoastaan kirjanpidon esittämistä koskevasta velvollisuudesta maksuvaatimuksen suuruuden määrittämiseksi, tämä kysymys on läheisessä yhteydessä asianmukaisen korvauksen maksamista koskevan oikeuden olemassaoloon Itävallan lainsäädännössä.

c) sillä, joka käyttää välinettä kappaleen valmistamiseen oikeudenhaltijan suostumuksella tai vie välineen maasta ennen kuin se luovutetaan loppukäyttäjälle, on oikeus vaatia yhteisvalvontajärjestöä maksamaan korvaus takaisin?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

2.1) Onko kyse direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettusta 'sopivasta hyvityksestä', jos ensimmäisen kysymyksen a kohdassa kuvailtu oikeus koskee ainoastaan markkinoille saattamista sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka käyttävät välinettä yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin?

2.2) Jos toisen kysymyksen 1 kohdassa esitettyyn kysymykseen vastataan myöntävästi:

Jos markkinoille saattaminen tapahtuu luonnollisille henkilöille, onko oletettava, että luonnolliset henkilöt käyttävät välinettä yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin, kunnes toisin osoitetaan?

3) Jos ensimmäiseen kysymykseen tai toisen kysymyksen 1 kohdassa esitettyyn kysymykseen vastataan myöntävästi:

Seuraako direktiivin 2001/29 5 artiklasta tai unionin oikeuden muista säännöksistä, että oikeutta saada sopiva hyvitys oikeuksien yhteisvalvontajärjestön välityksellä ei ole, jos oikeuksien yhteisvalvontajärjestö on lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan puolet tuotosta sosiaali- ja kulttuurialan laitoksille eikä oikeudenhaltijoille?

4) Jos ensimmäiseen kysymykseen tai toisen kysymyksen 1 kohdassa esitettyyn kysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta tai jokin muu unionin oikeuden säännös esteenä oikeuksien yhteisvalvontajärjestön hallinnoimalle, sopivaa hyvitystä koskevalle oikeudelle, jos jossain toisessa jäsenvaltiossa on jo maksettu – mahdollisesti unionin oikeuden vastaisesti – asianmukainen korvaus tallennusvälineen markkinoille saattamisesta?"

III Menettely unionin tuomioistuimessa

19. Ennakkoratkaisupyyntö saapui kirjaamoon 12.10.2011. Huomautuksia esittivät Amazon-konsernin yhtiöt, Austro-Mechana, Itävallan, Puolan, Ranskan ja Suomen hallitukset sekä komissio. Istuntoon, joka pidettiin 6.12.2012, osallistuivat Amazon-konsernin yhtiöt, Austro-Mechana, Itävallan ja Puolan hallitukset sekä komissio.

IV Oikeudellinen arviointi

A Alustavat toteamukset

20. Kansallisen tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat kaikki direktiivin 2001/29 sopivan hyvityksen käsitettä.¹⁴

14 — "Sopivan hyvityksen" käsite sisältyy useisiin direktiivin 2001/29 säännöksiin. Paitsi sen 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa – johon kansallinen tuomioistuin ennakkoratkaisukysymyksissään viittaa – sopivasta hyvityksestä oikeudenhaltijoille säädetään nimenomaisesti myös 5 artiklan 2 kohdan a ja e alakohdassa tarkoitettujen poikkeuksien yhteydessä sekä useissa direktiivin johdanto-osan perustelukappaleissa.

21. Kuten UhrG:n 42 §:n 4 momentista ilmenee, Itävallan tasavalta on omaksunut direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen osaksi omaa lainsäädäntöään. Sitä koskevasta sopivasta hyvityksestä tekijöille säädetään UhrG:n 42b §:n 1 momentissa asianmukaisen korvauksen (angemessene Vergütung) nimellä.

22. UhrG:n 42b §:n 1 momentista käy kuitenkin ilmi, että Itävallassa asianmukainen korvaus on maksettava tekijälle paitsi siinä tapauksessa, että luonnollinen henkilö valmistaa kappaleita hänen teoksestaan yksityiseen käyttöön UhrG:n 42 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla, myös kaikissa tapauksissa, joissa teoksesta valmistetaan kappaleita UhrG:n 42 §:n 2–7 momentissa tarkoitetuilla tavoilla. Tästä seuraa, että Itävallan lainsäädännössä asianmukainen korvaus ei vastaa pelkästään sopivaa hyvitystä, jonka luonnollinen henkilö on velvollinen maksamaan yksityistä kopiointia koskevasta poikkeuksesta, vaan se on maksettava myös muissa tapauksissa, jotka UhrG:n mukaan ovat ”henkilökohtaista käyttöä” ja jotka sisältyvät muihin UhrG:n 42 §:ssä säädettyihin poikkeuksiin.¹⁵

23. Tämän alustavan huomion perusteella – joka, kuten jäljempänä nähdään, on tämän arvioinnin kannalta merkityksellinen – katson, että toista ennakkoratkaisukysymystä lukuun ottamatta, joka koskee yksinomaan direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua poikkeusta, muiden ennakkoratkaisukysymysten ulottuvuus ei rajoitu yksityistä kopiointia koskevaan poikkeukseen vaan sitä on tarkasteltava yleisemmin suhteessa direktiivissä 2001/29 tarkoitettuun sopivan hyvityksen käsitteeseen.

24. Tältä osin huomautan vielä sivumennen, että kunhan kansallisessa lainsäädännössä säädetty poikkeukset ovat yhteensopivia direktiivin säännösten kanssa, kuvatus kaltainen järjestelmä, jonka mukaan sopiva hyvitys on maksettava myös muista kuin yksityistä kopiointia koskevasta poikkeuksesta, ei itsessään ole direktiivin 2001/29 vastainen.¹⁶ On kuitenkin kansallisen tuomioistuimen tehtävä tarvittaessa ratkaista unionin oikeudelle ominaisia perusteita käyttämällä,¹⁷ ovatko kyseiset poikkeukset direktiivin säännösten mukaisia.¹⁸

25. Kun tämä otetaan huomioon, katson tarpeelliseksi kerrata tiettyjä periaatteita, jotka unionin tuomioistuin on direktiivissä 2001/29 tarkoitettua sopivan hyvityksen käsitteen osalta ilmaissut, voidakseni vastata asianmukaisesti kansallisen tuomioistuimen esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin.

B Direktiivissä 2001/29 tarkoitettuun sopivan hyvityksen käsitteeseen liittyvä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

26. Kuten edellä 4 kohdassa todettiin, unionin tuomioistuin on useissa yhteyksissä ottanut kantaa direktiivissä 2001/29 tarkoitettuun sopivan hyvityksen käsitteeseen. Oikeuskäytännöstä ilmenee erityisesti, että kyseinen käsite on itsenäinen unionin oikeuden käsite, jota on tulkittava yhdenmukaisella tavalla kaikissa jäsenvaltioissa, jotka ovat ottaneet käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen. Tällaisen yhdenmukaisen tulkinnan kannalta merkitystä ei ole näille jäsenvaltioille annettulla mahdollisuudella määrittää unionin oikeudessa ja erityisesti samassa direktiivissä annetuissa rajoissa sopivan hyvityksen muoto, rahoitus- ja primistavat sekä suuruus.¹⁹

15 — Kyse on erityisesti henkilökohtaisesta käytöstä tutkimustarkoituksiin, journalistiseen tiedottamiseen, opetukseen kouluissa ja yliopistoissa sekä julkista lainaamista varten. Ks. vastaavasti UhrG:n 42 §:n 2, 3, 6 ja 7 momentti.

16 — Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 36 perustelukappaleessahan todetaan, että jäsenvaltiot voivat säätää sopivasta hyvityksestä oikeudenhaltijoille myös silloin, kun ne soveltavat sellaisia poikkeuksia tai rajoituksia koskevia valinnaisia säännöksiä, jotka eivät edellytä tällaista hyvitystä.

17 — Kansallisen säännöksen yhteensopivuuden arvioinnista direktiivin 2001/29 kanssa ks. edellä alaviitteessä 4 mainitut yhdistetyt asiat VG Wort ym., julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotuksen 37–38 kohta.

18 — Nyt tarkasteltavassa tapauksessa on todettava, että vaikka UhrG:n 42 §:n 2, 3, 6 ja 7 momenteissa säädetty poikkeukset muistuttavat eräitä direktiivin 2001/29 5 artiklassa säädettyjä poikkeuksia (ks. etenkin 5 artiklan 2 kohdan c alakohta ja 3 kohdan a ja c alakohta), ne eivät täsmälleen vastaa niitä. Niissä kaikissa kuitenkin edellytetään, että teoksen käyttö mainittuihin tarkoituksiin on ”henkilökohtaista käyttöä”, joten tältä osin kyseisten poikkeusten soveltamisala vaikuttaa suppeammalta vastaaviin, direktiivissä säädettyihin poikkeuksiin verrattuna.

19 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 33 ja 37 kohta.

27. Sopivan hyvityksen rakenne ja suuruus liittyvät vahinkoon, joka tekijälle aiheutuu siitä, että hänen suojatusta teoksestaan valmistetaan ilman lupaa kappale yksityiseen käyttöön. Tästä näkökulmasta sopivan hyvityksen on katsottava olevan korvaus tekijälle aiheutuneesta vahingosta. Näin ollen se on välttämättä laskettava yksityistä kopiointia koskevasta poikkeuksesta suojattujen teosten tekijöille aiheutuvan vahingon perusteella.²⁰ Kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31 perustelukappaleessa todetaan, oikeudenmukainen tasapaino on kuitenkin turvattava yhtäältä tekijöiden eli sopivan hyvityksen saajien oikeuksien ja etujen ja toisaalta suojatun aineiston käyttäjien oikeuksien ja etujen välillä.²¹

28. Siitä, että luonnollinen henkilö ottaa kopion yksityisesti, on katsottava aiheutuvan vahinkoa kyseisen teoksen tekijälle. Näin ollen sen, joka on aiheuttanut vahinkoa kappaleen valmistamista koskevan oikeuden yksinomaiselle haltijalle eli tekijälle, on pääsääntöisesti korvattava kopiointiin liittyvä vahinko rahoittamalla tälle oikeudenhaltijalle maksettava hyvitys.²²

29. Kun otetaan kuitenkin huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy yksityisten käyttäjien yksilöintiin samoin kuin heidän velvoittamiseensa korvaamaan oikeudenhaltijoille aiheuttamansa vahinko, ja koska kustakin yksityisestä käytöstä aiheutuva vahinko erikseen arvioituna saattaa osoittautua vähäiseksi, jolloin velvoitetta maksun suorittamiseen ei voi syntyä,²³ unionin tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltioilla on oikeus ottaa sopivan hyvityksen rahoittamiseksi käyttöön niin sanottu yksityistä kopiointia koskeva maksu, jota eivät maksa kyseiset yksityishenkilöt vaan ne, joilla on hallinnassaan digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita ja jotka antavat tällä perusteella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti näitä laitteita yksityishenkilöiden käyttöön tai suorittavat heille kappaleenvalmistamispalvelun. Tällaisessa järjestelmässä henkilöiden, joilla on näitä laitteita hallinnassaan, on suoritettava yksityistä kopiointia koskeva maksu.²⁴

30. Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että kun otetaan huomioon, että edellä mainitussa järjestelmässä maksuvelvolliset tahot voivat vyöryttää yksityistä kopiointia koskevan maksun edelleen sisällyttämällä sen kyseisten kappaleen valmistamiseen tarkoitettujen koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden käyttöön antamisesta tai suoritetusta kappaleenvalmistamispalvelusta perimäänsä hintaan, maksusta aiheutuvasta kustannuksesta vastaa lopullisesti yksityinen käyttäjä, joka maksaa tämän hinnan; näin ollen häntä on tosiasiassa pidettävä sopivan hyvityksen osalta ”välillisesti maksuvelvollisena”. Tällainen järjestelmä on yhteensopiva tekijöiden ja suojatun aineiston käyttäjien etujen kesken toteutettavan ”oikeudenmukaisen tasapainon” kanssa.²⁵

31. Unionin tuomioistuin on selventänyt, että digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista koneista, laitteista ja tarvikkeista perittävän yksityistä kopiointia koskevan maksun on välttämättä liitettävä näiden koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden käyttämiseen yksityiseen kopiointiin. Näin ollen yksityistä kopiointia koskevan maksun periminen erotuksetta kaikista digitaaliseen kappaleen

20 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 40 ja 42 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 24 kohta. Tältä osin ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappale, josta voidaan päätellä, että tekijänoikeuden haltijoille suojatun aineiston käytöstä aiheutuva haitta voi kunkin tapauksen erityisolosuhteet huomioon ottaen olla käyttökelpoinen peruste niissä poikkeus- ja rajoitustapauksissa, joiden osalta sopivasta hyvityksestä on säädetty, ei siis ainoastaan yksityistä kopiointia koskevassa poikkeustapauksessa.

21 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 43 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 25 kohta.

22 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 44 ja 45 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 26 kohta.

23 — Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappale.

24 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 46 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 27 kohta.

25 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 48 ja 49 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 28 kohta.

valmistamiseen tarkoitetuista koneista, laitteista ja tarvikkeista, mukaan luettuna sellaisessa tapauksessa, jossa muut kuin luonnolliset henkilöt ovat hankkineet koneet, laitteet ja tarvikkeet selvästi muuhun tarkoitukseen kuin yksityiskäyttöön tapahtuvaa kopiointia varten, ei ole yhteensopivaa direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan kanssa.²⁶

32. Kun kyseiset laitteet kuitenkin on annettu luonnollisten henkilöiden käyttöön yksityiskäyttöä varten, ei ole välttämätöntä näyttää toteen, että he ovat todella tehneet näiden laitteiden avulla yksityisiä kopioita ja että he ovat siten todella aiheuttaneet vahinkoa suojatun teoksen tekijälle. Unionin tuomioistuin on näet katsonut perustelluksi olettaa, että nämä luonnolliset henkilöt käyttävät täysin hyväkseen sitä, että he saavat laitteet käyttöönsä, eli heidän oletetaan käyttävän kaikkia kyseisiin laitteisiin liittyviä toimintoja, mukaan luettuna kappaleen valmistaminen. Näin ollen näiden laitteiden tai koneiden pelkkä kappaleenvalmistamiskapasiteetti riittää oikeuttamaan yksityistä kopiointia koskevan maksun perimisen, mikäli kyseiset koneet tai laitteet on annettu luonnollisten henkilöiden yksityiseen käyttöön.²⁷

C Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

1. Alustavat toteamukset

33. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko kyse direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua sopivasta hyvityksestä silloin, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään asianmukaisen korvauksen muodossa perittävästä yksityistä kopiointia koskevasta maksusta, joka ainoastaan oikeuksien yhteisvalvontajärjestöllä on erotuksetta oikeus periä sellaiselta toimijalta, joka saattaa ensimmäistä kertaa kotimaan markkinoille kaupallisessa tarkoituksessa ja vastiketta vastaan kappaleiden valmistamiseen soveltuvan välineen, kun kyseisessä kansallisessa säännöksessä kuitenkin säädetään tietyin edellytyksin myös oikeudesta saada kyseinen asianmukainen korvaus takaisin siinä tapauksessa, ettei maksu ollut aiheellinen.

34. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että Itävallan lainsäädäntö on ilmeisessä ristiriidassa asiassa Padawan annetun tuomion kanssa siltä osin kuin siinä säädetään yksityisen kopioinnin maksun perimisestä erotuksetta.²⁸ Se huomauttaa kuitenkin, että kyseinen kansallinen lainsäädäntö poikkeaa asiassa Padawan tarkastellusta lainsäädännöstä olennaisesti siinä, että Itävallan lainsäädännössä säädetään mahdollisuudesta palauttaa kyseinen maksu.

35. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa, että tällaisesta mahdollisuudesta säädetään nimenomaisesti UhrG:n 42b §:n 6 momentissa ainoastaan kahdessa tapauksessa: silloin, jos välineet viedään edelleen maasta, ja silloin, jos teoksesta tehdään kappaleita tekijän suostumuksella. Itävallan lainsäädännön mukaan velvollisuus maksaa asianmukainen korvaus koskee siis myös sellaista välineiden käyttöä, johon ei liity tekijänoikeuden rikkomista.²⁹ Kansallinen tuomioistuin viittaa erityisesti kahteen tilanteeseen: ensinnäkin UhrG:n 42 §:ssä tarkoitettuihin kappaleiden valmistamista koskeviin tapauksiin, jotka kuuluvat jonkin muun direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 tai 3 kohdassa tarkoitettujen poikkeuksen piiriin ja joista kansallisen lainsäädännön mukaan on direktiivin mukaisesti kuitenkin

26 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 52 ja 53 kohta.

27 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 54–56 kohta.

28 — Ks. erityisesti kyseisen tuomion 53 kohta ja edellä tämän ratkaisuehdotuksen 31 kohta.

29 — Kansallinen tuomioistuin mainitsee myös tapauksen, joka koskee tekijänoikeuden vastaisesti tehtyä laitonta kappaleiden valmistamista ja jossa sen mielestä ei selvästikään voi olla oikeutta sopivan hyvityksen palauttamiseen. Kansallisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 5 artiklan 2 tai 3 kohdasta ei käy ilmi, että kyseinen artikla olisi esteenä sopivan hyvityksen maksamiselle tällaisesta laittomasta toiminnasta. Mielestäni nyt tarkasteltavan asian kannalta ei ole tarpeen ottaa kantaa laittoman kopioinnin ja sopivan hyvityksen väliseen suhteeseen. Unionin tuomioistuin käsittelee lähiaikoina tätä kysymystä edellä alaviitteessä 8 mainituissa asiassa ACI Adam ym. ja asiassa Copydan Bändkopi. Perusteettomia ovat mielestäni kuitenkin Amazon-konsernin yhtiöiden esittämät väitteet, joissa vedotaan nyt tarkasteltavan kansallisen lainsäädännön lainvastaisuuteen sillä perusteella, että sen nojalla sopiva hyvitys voidaan määrätä vahingosta, joka tekijälle aiheutuu teoksen laittomasta kopioinnista.

maksettava tekijälle sopiva hyvitys,³⁰ ja toiseksi tapaukseen, jossa välinettä käytetään käyttäjän itse ”tuottamien” tietojen tallentamiseen; tällainen tapaus on kuitenkin kansallisen tuomioistuimen mielestä rinnastettava tekijän suostumuksella tapahtuvaan kappaleen valmistamiseen, jolloin siitä on vastaavalla tavalla seurattava maksun palautusvelvollisuus.³¹

36. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan nyt tarkasteltavalla kansallisella lainsäädännöllä omaksutun palautusmenettelyn yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa jää siis jäljelle vain yksi epäily. Järjestelmässä, joka perustuu mahdollisuuteen saada maksupalautus jälkikäteen, sopiva hyvitys on maksettava myös siinä tapauksessa, että välineitä toimitetaan yritystoimintaa harjoittaville käyttäjille, jotka käyttävät niitä selvästikin tarkoituksiin, joista sopivaa hyvitystä ei direktiivillä ja kansallisella lainsäädännöllä luodussa järjestelmässä kuulu maksaa; tällöin mahdollisen palautuksen saamiseen liittyvät kulut ja riskit koituvat sellaisten henkilöiden rasitteeksi, joiden ei pitäisi olla velvollisia maksamaan sopivaa hyvitystä. Kansallinen tuomioistuin ei sulje pois mahdollisuutta, että tämänkaltainen lainsäädäntö saattaa kokonaisuudessaan olla ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.

37. Kansallisen tuomioistuimen esittämä ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys jakaantuu kolmeen osaan. Tarkastelen jokaista näistä osista lähemmin niin, että voin jäljempänä antaa kokonaisvastauksen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen.

2. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a kohta

38. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäisessä osassa, joka vastaa sen a kohtaa, kansallinen tuomioistuin mainitsee kolme kansalliselle lainsäädännölle ominaista seikkaa, joiden yhteensopivuutta direktiivissä 2001/29 tarkoitettua sopivan hyvityksen käsitteen kanssa edellä mainittu tuomioistuin tiedustelee.

39. Kansallinen tuomioistuin korostaa ensinnäkin, että nyt tarkasteltavassa kansallisessa lainsäädännössä sopivasta hyvityksestä on säädetty asianmukaisen korvauksen muodossa. Asianmukainen korvaus (kohtuullinen korvaus) on käsite, joka esiintyy vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2006/115/EY.³² Oikeuskäytännöstä ilmenee, että sekin on itsenäinen unionin oikeuden käsite.³³ Tältä osin katson, että kun otetaan huomioon jäsenvaltioille annettu vapaus määrittää unionin oikeudessa ja etenkin direktiivissä 2001/29 asetetuissa rajoissa ”sopivan hyvityksen” *muoto*,³⁴ mikään ei estä jäsenvaltiota perimästä sopivaa hyvitystä asianmukaisen korvauksen muodossa edellyttäen, että jäsenvaltion käyttöön ottama järjestelmä täyttää direktiivissä 2001/29 asetetut vaatimukset ja että siinä täyttyvät kyseisessä direktiivissä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä säädetty sopivan hyvityksen ominaisuudet.³⁵

40. Toiseksi ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäisestä osasta ilmenee, että nyt tarkasteltavan lainsäädännön mukaan ainoastaan tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestö voi periä asianmukaista korvausta. Tällainenkaan säännös ei nähdäkseni itsessään ole direktiivin 2001/29 vastainen. Edellä 26 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä käy nimittäin ilmi, että jäsenvaltioille on

30 — Ks. direktiivin johdanto-osan 36 perustelukappale, johon viitataan edellä alaviitteessä 16.

31 — Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo nimittäin, ettei itse tuottamia tietoja tallentava voi olla huomionomassa asemassa kuin se, joka käyttää välinettä kopioidakseen kolmannen osapuolen tietoja tämän suostumuksella.

32 — EUVL L 376, s. 28. Kyseisellä direktiivillä kumottiin vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/100/ETY (EYVL L 346, s. 61).

33 — Asia C-245/00, SENA, tuomio 6.2.2003 (Kok., s. I-1251, 22 ja 24 kohta).

34 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 37 kohta ja edellä tämän ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

35 — Näyttää päinvastoin siltä, että näin nimenomaisesti säädetään direktiivin 2001/29 johdanto-osan 38 perustelukappaleessa, jossa säädetään mahdollisuudesta ottaa käyttöön tai jatkaa sopivan hyvityksen ”korvausjärjestelmiä”. Oikeuskäytännöstä käy lisäksi ilmi, että korvauksen käsitteellä on sama tavoite kuin hyvityksen käsitteellä, toisin sanoen korvata tekijöille heille aiheutunut vahinko. Ks. vastaavasti asia C-271/10, VEWA, tuomio 30.6.2011 (Kok., s. I-5815, 29 kohta), ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, tuomion 34 kohta.

annettu myös vapaus määrittää unionin oikeudessa ja etenkin edellä mainitussa direktiivissä asetetuissa rajoissa sopivan hyvityksen perimistavat.³⁶ Yhteisvalvontajärjestöjen toiminta tekijänoikeuksista saatavat tuotot kokoavana välittäjänä on jäsenvaltioissa hyvin yleistä, ja se perustuu pääasiassa käytännön syihin.³⁷ Tästä seuraa, ettei se, että sopivan hyvityksen saa kansallisen lainsäädännön mukaisesti periä yksinomaan tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestö, sinänsä merkitse, että kyseinen lainsäädäntö olisi ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, kunhan kyseinen järjestö todella edustaa eri oikeudenhaltijoita.

41. Kolmanneksi ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäisessä osassa korostetaan, että kansallisen lainsäädännön mukaan asianmukaisen korvauksen on velvollinen maksamaan se, joka saattaa kotimaan markkinoille teosten kappaleiden valmistamiseen soveltuvan välineen ensimmäistä kertaa kaupallisessa tarkoituksessa ja vastiketta vastaan. Tässä yhteydessä on huomautettava, että vaikka edellä 26–32 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimien on vahvistanut, että sopivan hyvityksen on velvollinen maksamaan se, joka aiheuttaa tekijälle haittaa valmistamalla luvottomasti kappaleita tämän teoksesta, ja että periaatteessa hänen tulee näin ollen maksaa tekijälle aiheuttamaansa vahinkoon liittyvä sopiva hyvitys, jäsenvaltioilla on kuitenkin lupa säätää järjestelmästä, jossa vastuu sopivasta hyvityksestä säilytetään muille, etenkin välineitä käyttäjien saataville saattaville toimijoille, jotka voivat sitten vuorostaan periä vastaavan kustannuksen tästä saataville saattamisesta ottamassaan hinnassa. Kyseisestä oikeuskäytännöstä voidaan näin ollen päätellä, ettei se, että vastuu sopivasta hyvityksestä on asetettu toimijoille, jotka ovat välineiden toimitusketjussa yksityishenkilöitä ylempänä, itsessään ole unionin oikeuden vastaista.

3. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen b kohta

42. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen toisesta osasta eli b kohdasta on todettava, että asianosaisten välillä on riidatonta, että – kuten sitä paitsi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuinkin on todennut ja ellei ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen kolmannen osan arvioinnin yhteydessä tarkasteltavasta mahdollisesta perustelusta muuta johdu – nyt tarkasteltava lainsäädäntö on ristiriidassa direktiivin kanssa sellaisena kuin sitä on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tulkittu siltä osin kuin siinä säädetään sopivaa hyvitystä vastaavan maksun perimisestä erotuksetta välineen käytöstä riippumatta, mukaan lukien siis myös välineen käyttö selvästi muihin tarkoituksiin kuin kappaleiden valmistamiseen, jota sopivan hyvityksen maksamisvelvollisuus koskee.³⁸

43. Ennakkoratkaisupyynnössään kansallinen tuomioistuin erottaa toisistaan kolme erilaista ryhmää, joihin voidaan jakaa ne, jotka saattavat ostaa välineen toimijalta, joka on ensimmäisenä velvollinen maksamaan asianmukaisen korvauksen, eli toimijalta, joka ensimmäisen kerran saattaa välineen markkinoille kaupallisessa tarkoituksessa ja vastiketta vastaan. Vaikka tässä ei olekaan tarpeen tarkastella lähemmin kaikkia erilaisia henkilöitä, jotka saattavat ostaa välineen tällaiselta toimijalta, kaksi huomiota on mielestäni syytä esittää.

44. Kuten edellä 22 kohdassa todettiin, nyt tarkasteltavan kansallisen lainsäädännön mukaan asianmukainen korvaus on ensinnäkin maksettava direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen luonnollisten henkilön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen lisäksi myös muista käytöistä, jotka määritellään ”henkilökohtaisiksi” ja jotka sisältyvät muihin kyseisessä Itävallan laissa säädettyihin poikkeuksiin. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole pois suljettua, että kyseiset muut poikkeukset koskevat muita kuin luonnollisia henkilöitä, kuten kirjastoja tai tutkimuslaitoksia. Näin ollen on mahdollista, että muut kuin luonnolliset henkilöt ovat velvollisia maksamaan (sopivaa hyvitystä vastaavan) asianmukaisen korvauksen, koska ne käyttävät välinettä tarkoituksiin, joista

36 — Ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 37 kohta.

37 — Tämä mahdollistaa näet sellaisen kyseisten korvausten perimistä ja jakamista yksinkertaistavan järjestelmän toiminnan, joka on periaatteessa sekä oikeudenomistajien että kyseisten korvausten maksuvelvollisten edun mukainen.

38 — Ks. edellä 31 ja 34 kohta; ks. edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 53 kohta.

kyseinen maksu on suoritettava. Nyt tarkasteltavan kaltaisessa lainsäädännössä siis se, että välineen ostava toimija on luonnollisen henkilön sijaan oikeushenkilö, ei *automaattisesti* vapauta kyseistä toimijaa asianmukaisen korvauksen maksamisesta, eikä tämä välttämättä ole unionin oikeuden vastaista.

45. Toiseksi on huomattava, että päinvastoin se, että välineen ostaa luonnollinen henkilö, ei mielestäni *välttämättä* merkitse sitä, että kyseinen henkilö käyttää välinettä yksityisiin tarkoituksiin siten, että on väistämättä sovellettava edellä 32 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaista oletusta, josta seuraisi velvollisuus maksaa sopiva hyvitys. Tätä kysymystä tarkastellaan lähemmin toisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä, mutta pidän tärkeänä jo tässä vaiheessa korostaa, että on täysin mahdollista, ettei luonnollinen henkilö osta välinettä yksityishenkilönä vaan esimerkiksi yrittäjänä tai itsenäisenä elinkeinonharjoittajana. Jos luonnollinen henkilö pystyy osoittamaan, että hän on ostanut välineen *selvästi* muihin tarkoituksiin kuin yksityiseen kopiointiin (tai käyttääkseen välinettä muihin sellaisiin tarkoituksiin, joista on maksettava sopiva hyvitys), hän ei nähdäkseni ole velvollinen maksamaan sopivaa hyvitystä.

4. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen c kohta

46. Kansallisen tuomioistuimen esittämän kysymyksen ydin on ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen kolmannessa osassa eli sen c kohdassa. Kyseinen tuomioistuin tiedusteleekin, voidaanko järjestelmällä, jossa sopiva hyvitys maksetaan takaisin niille, jotka eivät ole velvollisia maksamaan sitä, korjata lainvastaisuus, joka aiheutuu sopivaa hyvitystä vastaavan maksun erotuksettomasta perimisestä.

47. Tässä yhteydessä on ensinnäkin muistettava, että – kuten edellä 35 kohdassa todettiin – kansallinen tuomioistuin selvensi ennakkoratkaisupyynnössään, ettei UhrG:n 43b §:n 6 momentissa säädetyn palautusoikeuden soveltamisala rajoitu laissa nimenomaisesti säädettyihin kahteen tapaukseen, vaan se ulottuu myös tiettyihin muihin tilanteisiin. Näin ollen korvausoikeutta koskevan säännöksen soveltamisalan ulottamista muihin kansallisen tuomioistuimen mainitsemiin tapauksiin on pidettävä kiistattomana seikkana.³⁹

48. Sitä paitsi katson, että ellei sopivan hyvityksen maksamisesta ennakkoon myönnettävää vapautusta koskevaan mahdollisuuteen liittyvistä toteamuksista jäljempänä muuta johdu, sopivan hyvityksen palautusjärjestelmää koskevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuus unionin oikeuden kanssa edellyttää välttämättä sitä, että kyseistä järjestelmää sovelletaan yksittäistapausten sijaan yleisesti kaikkiin tapauksiin, joissa velvollisuutta maksaa sopiva hyvitys ei synny, koska välineen käyttö ei ole luonteeltaan sellaista, että se aiheuttaisi teoksen tekijälle haittaa.⁴⁰

49. Kansallisen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset ovat kuitenkin palautusjärjestelmän ulottuvuudesta riippumattomia. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa nimittäin, että järjestelmä, joka perustuu sopivan hyvityksen maksamiseen erotuksetta ja myöhempään, vaikka yleiseenkin, mahdollisuuteen saada maksu takaisin, säilyttää palautuksen saamiseen liittyvät kustannukset ja riskit tahoille, jotka eivät direktiivin 2001/29 mukaan ole velvollisia maksamaan sopivaa hyvitystä. Kyseiset tahot, jotka käyttävät välineitä tarkoituksiin, joihin ei liity velvollisuutta maksaa sopiva hyvitys, joutuvat tällöin ensin maksamaan sen ja saavat vasta myöhemmin maksun takaisin, mihin liittyy riskejä ja kustannuksia.

39 — Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti on nimittäin niin, että SEUT 267 artiklalla luodun oikeudellisen yhteistyön yhteydessä kansallisten säännösten tulkinta kuuluu jäsenvaltioiden tuomioistuimille, ei unionin tuomioistuimelle. Ks. esim. asia C-162/06, *International Mail Spain*, tuomio 15.11.2007 (Kok., s. I-9911, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 — Ks. edellä 28 kohta.

50. Näiden kysymysten yhteydessä komissio ja Amazon-konsernin yhtiöt katsovat, ettei jäsenvaltioille annettu mahdollisuus määrittää sopivan hyvityksen muoto ja perimistavat voi ulottua tilanteeseen, jossa jäsenvaltio päättää ottaa käyttöön palautusjärjestelmän, jossa velvoitteita asetetaan henkilöille, jotka eivät kuulu hyvityksen käsitteen soveltamisalaan; kyseisen käsitteen määritelmästä säädetään direktiivissä 2001/29, eivätkä jäsenvaltiot ole sen osalta toimivaltaisia. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisuus saada maksu takaisin ei muuta sitä, että kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan sopiva hyvitys peritään myös siinä tapauksessa, ettei sen ja välineiden käytön välillä ole oikeuskäytännössä edellytettyä yhteyttä, on ristiriidassa edellä mainitun direktiivin kanssa.

51. Tältä osin on kuitenkin huomautettava, että menettelyssä esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että jos se, joka ensimmäisen kerran saattaa Itävallassa kaupallisessa tarkoituksessa ja vastiketta vastaan kotimaan markkinoille tallennusvälineen, näyttää luotettavasti toteen, ettei hän itse eivätkä hänen ostajansa käytä välinettä sellaisiin tarkoituksiin, joista on maksettava yksityistä tai henkilökohtaista käyttöä koskeva asianmukainen korvaus, hänellä on mahdollisuus hyödyntää eräänlaista ”ennakkovapautusta” velvollisuudesta maksaa kyseinen asianmukainen korvaus.

52. Tällaisen ”ennakkovapautuksen” voi saada Austro-Mechanalta käyttämällä sen tähän tarkoitukseen tarjoamaa lomaketta, ja se myönnetään yrityksille, joiden osalta voidaan kohtuullisen todennäköisesti etukäteen katsoa, etteivät ne valmista tekijänoikeudella suojatuista teoksista kappaleita asianmukaisen korvauksen alaisiin käyttötarkoituksiin. Austro-Mechanan istunnossa esittämän kertomuksen perusteella kyseisen ”ennakkovapautuksen” perusta on UhrG:n 42b §:n 1 momentissa, jossa säädetään, että tekijälle muodostuu oikeus asianmukaiseen korvaukseen ainoastaan siinä tapauksessa, että on ”odotettavissa”, että teos kopioidaan jollekin välineelle. Jos siis päinvastoin on kohtuudella odotettavissa, että välinettä käytetään muihin tarkoituksiin kuin teoksen kopioimiseen, kyseistä oikeutta ei synny.

53. Oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla se voi arvioida kansallisten oikeussääntöjen yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa.⁴¹ Tästä näkökulmasta pidän direktiivin 2001/29 kanssa yhteensopivana sellaista säännöstä, jossa säädetään yhtäältä mahdollisuudesta ennakkoon vapauttaa sopivan hyvityksen maksamisesta sellaiset luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joiden voidaan perustellusti – vaikka vain välillisten – objektiivisten seikkojen perusteella olettaa ostavan tallennusvälineitä selvästi muihin tarkoituksiin kuin sellaisiin, joista on maksettava sopiva hyvitys,⁴² ja toisaalta yleisestä mahdollisuudesta saada jälkikäteen takaisin kyseinen sopiva hyvitys kaikissa tapauksissa, joissa on osoitettu, ettei välineen käyttö ole ollut omiaan aiheuttamaan teoksen tekijälle haittaa.

54. Tällaisessa järjestelmässä nimittäin on mahdollista yhtäältä ennakkoon minimoida tapaukset, joissa henkilöille, jotka eivät ole velvollisia maksamaan sopivaa hyvitystä, säilytetään mahdolliset sen maksamiseen liittyvät riskit ja kustannukset, ja toisaalta siinäkin tapauksessa, että sopiva hyvitys on tarpeettomasti maksettu, saada maksu takaisin. Tällainen järjestelmä on mielestäni omiaan turvaamaan sekä tekijänoikeuksien tehokkaan ja johdonmukaisen suojan että asianomaisten eri toimijaryhmien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukaisen tasapainon.⁴³

41 — Laajasta asiaa koskevasta oikeuskäytännöstä ks. asia C-25/11, Varzim Sol, tuomio 16.2.2012, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

42 — Amazon-konsernin yhtiöiden esittämään väitteeseen, jonka mukaan mahdollisuutta ”ennakkovapautukseen” ei mainita ennakkoratkaisupyynnössä, totean, että mielestäni sekä ennakkoratkaisumenettelyn asiakirjoista että istunnossa käydyistä keskustelusta käy ilmi, että tällaisen ennakkovapautusmahdollisuuden olemassaolo vähentää käytännössä huomattavasti laissa säädetyn palautusjärjestelmän (jota ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen kolmas osa koskee) merkitystä. Asiakirjoista käy selvästi ilmi, että tällainen mahdollisuus on olemassa, ja se on näin ollen mielestäni sellainen oikeudellinen seikka ja tosiseikka, jota ei voida unionin tuomioistuimen arvioinnissa sivuuttaa.

43 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 9 ja 31 perustelukappale.

55. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäväksi jää sitä paitsi selvittää ennakkovapautusjärjestelmän todellinen vaikutus ja toiminnan tehokkuus pääasian kohteena olevassa tapauksessa. Tätä varten kansallisen tuomioistuimen on mielestäni selvitettävä tietyt seikat, erityisesti se, perustuuko ennakkovapautusjärjestelmä todellisuudessa Itävallan lainsäädäntöön, kuten Austro-Mechana väittää, ja toiseksi se, velvoittaako kyseinen lainsäädäntö Austro-Mechanan käyttämään tällaista ”ennakkovapautusvaltaa” puolueettomasti vai salliiko se sille kyseistä valtaa käyttäessään tiettyä harkinnanvapautta. Jälkimmäisessä tapauksessa esiin nousisi nimittäin epäilemättä Austro-Mechanan puolueettomuutta koskevia kysymyksiä, jotka liittyisivät sen luonteeseen yksityisenä (joskin tietyiltä osin yleisen edun mukaisena) yhtiönä, jolla on vapautuksen myöntämistä koskevaan päätökseen liittyvä intressi.

56. Siinä tapauksessa, ettei ennakkovapautusjärjestelmä kansallisen tuomioistuimen mukaan ole edellä mainittujen edellytysten mukainen, pohdin lisäksi vielä, eikö yleisen palautusmahdollisuuden sisältävää lainsäädäntöä kuitenkin voida pitää unionin oikeuden kanssa yhdenmukaisena, vaikka etukäteisestä sopivan hyvityksen maksamisesta johtuvat kustannukset ja riski säilytettäisiin siinä henkilöille, jotka eivät ole velvollisia maksamaan sitä.

57. Sen määrittämiseksi, onko tämän kaltainen lainsäädäntö unionin oikeuden mukainen, olisi nähdäkseni kyseisen tapauksen todellisten olosuhteiden perusteella verrattava toisiinsa yhtäältä tekijöiden oikeutta saada teoksiinsa liittyville oikeuksille täysi suoja – tämän oikeuden korkein ilmaus on Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa – ja toisaalta tallennusvälineitä kaupan pitävien yritysten oikeutta välttyä maksuilta, joita ne eivät ole velvollisia maksamaan – tämä oikeus liittyy perusoikeuskirjan 16 artiklassa tunnustettuun elinkeinovapauteen.

58. Tältä osin muistutan, että unionin tuomioistuin on nimenomaan direktiivin 2001/29 yhteydessä vahvistanut, että jäsenvaltioiden on pannessaan täytäntöön kyseistä direktiiviä nojaututtava sellaiseen kyseisen direktiivin tulkintaan, jolla voidaan varmistaa unionin oikeusjärjestyksessä suojattujen eri perusoikeuksien välinen asianmukainen tasapaino. Jäsenvaltioiden viranomaisten ja tuomioistuinten on pannessaan täytäntöön kyseisen direktiivin noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä tulkittava kansallista oikeuttaan mainitun direktiivin mukaisesti, ja niiden on tämän lisäksi myös varottava nojautumasta sellaiseen kyseisen direktiivin tulkintaan, joka johtaisi ristiriitaan perusoikeuksien tai muiden unionin oikeuden yleisten periaatteiden kanssa.⁴⁴

59. Tässä yhteydessä huomautan vielä, että se, että sopivan hyvityksen maksaminen säilytetään ”tilapäisesti” sellaisten henkilöiden vastuulle, jotka eivät ole velvollisia maksamaan sitä, sillä edellytyksellä, että he voivat myöhemmin saada kyseisen maksun takaisin, oli ominaista myös asiassa Padawan tarkastellulle järjestelmälle. Kyseisen tuomion mukaan sopiva hyvitys on mahdollista periä henkilöiltä, jotka eivät ole velvollisia maksamaan sitä mutta jotka puolestaan perivät sen seuraavilta ostajilta.⁴⁵

44 — Ks. asia C-275/06, Promusicae, tuomio 29.1.2008 (Kok., s. I-271, 68 kohta) ja muiden direktiivien osalta uudempi asia C-461/10, Bonnier Audio ym., tuomio 19.4.2012 (56 kohta).

45 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Padawan, tuomion 46 kohta. Tällaista velvoitetta voidaan käytännössä pitää tekijänoikeuden tehokkaasta suojasta maksettavana ”hintana”.

D Toinen ennakkoratkaisukysymys

60. Kansallinen tuomioistuin esittää unionin tuomioistuimelle toisen ennakkoratkaisukysymyksensä ainoastaan siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi. Kyseinen tuomioistuin katsoo nimittäin, että jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja jos kyseisen tuomioistuimen on niin ollen todettava nyt tarkasteltava kansallinen lainsäädäntö unionin oikeuden kanssa yhteensopimattomaksi, sen on kuitenkin pääasian kohteena olevan riidan ratkaisemiseksi yritettävä löytää kyseiselle lainsäädännölle sellainen tulkinta, joka on yhdenmukainen direktiivin 2001/29 kanssa. Olen kansallisen tuomioistuimen kanssa tästä lähestymistavasta samaa mieltä.⁴⁶

61. Katsottuani kuitenkin tämän ratkaisuehdotuksen edellisessä osassa esittämieni toteamusten perusteella, että ensimmäiseen kysymykseen voitaisiin vastata myöntävästi, olen sitä mieltä, että jos unionin tuomioistuin päätyy hyväksymään tällaisen lähestymistavan, toiseen kysymykseen vastaaminen ei ole välttämätöntä. Esitän siis seuraavat toteamukseni ainoastaan sitä tapausta varten, että unionin tuomioistuin omaksuu omastani poikkeavan lähestymistavan ja vastaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen kieltävästi.

62. Toinen ennakkoratkaisukysymys jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa (2.1 kohta) kansallinen tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko kyse direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua sopivasta hyvityksestä, jos kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettu oikeus asianmukaiseen korvaukseen koskee ainoastaan markkinoille saattamista sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka käyttävät välinettä yksityiseen kopiointiin. Kuten kaikki toisesta kysymyksestä huomautuksia esittäneet tahot ovat todenneet, tähän kysymykseen ei voida vastata kuin myöntävästi. Tältä osin riittää nimittäin, kun todetaan, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdasta itsestään käy ilmi, että jos tallennusväline saatetaan markkinoille sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka käyttävät sitä yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin, syntyy velvollisuus periä sopiva hyvitys.

63. Toisen ennakkoratkaisukysymyksen toinen osa (2.2 kohta), johon tarvitsee vastata vain, jos vastaus ensimmäiseen osaan on myöntävä, on sen sijaan kiinnostavampi. Siinä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko siinä tapauksessa, että markkinoille saattaminen tapahtuu luonnollisille henkilöille, oletettava, että nämä käyttävät välinettä yksityiseen kopiointiin, kunnes toisin osoitetaan.

64. Kuten edellä 32 kohdassa todettiin, unionin tuomioistuin vahvisti edellä jo useasti mainitussa asiassa Padawan antamassaan tuomiossa, että jos välineet asetetaan luonnollisten henkilöiden saataville yksityiseen käyttöön, voidaan olettaa, että nämä luonnolliset henkilöt käyttävät niitä tekijänoikeudella suojattujen teosten kopiointiin. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voidaanko tällainen oletama ulottaa laajemmalle, kun otetaan huomioon, että jos välineet asetetaan luonnollisten henkilöiden saataville, voidaan olettaa, että nämä käyttävät niitä yksityisiin tarkoituksiin (ja näin ollen voidaan edellä 32 kohdassa mainittua olettamaa soveltamalla olettaa, että he käyttävät niitä kappaleiden valmistamiseen suojatuista teoksista).

46 — Amazon-konsernin yhtiöt kyseenalaistavat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen lähestymistavan ja katsovat, että se on yleisten oikeusperiaatteiden, etenkin oikeusvarmuuden periaatteen, vastainen. On kuitenkin todettava, että unionin tuomioistuin on nimenomaisesti vahvistanut, että kun otetaan huomioon se tietyn tuloksen saavuttamista koskeva velvollisuus, jonka mukaan jäsenvaltion on taattava vahinkoa kärsineille tekijöille sopivan hyvityksen tosiasiallinen maksaminen korvauksena sen alueella aiheutuneesta vahingosta (ks. jäljempänä 74 ja 87 kohta), ”jäsenvaltion -- tuomioistuinten on -- pyrittävä omaksumaan kansallisesta oikeudesta mainitun tietyn tuloksen saavuttamista koskevan velvollisuuden mukaisesti sellainen tulkinta, jolla taataan hyvityksen periminen myyjältä, joka osallistuu kyseisten välineiden maahantuontiin antamalla ne loppukäyttäjien käyttöön” (ks. edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 39 kohta). Näin ollen katson, ettei ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen lähestymistapaa voida mitenkään kyseenalaistaa vaan se on päinvastoin täysin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen.

65. Tästä on todettava, että unionin tuomioistuimen asiassa Padawan antaman tuomion 54–56 kohdassa hyväksymän oletettaman tarkoituksena on se, että käytännössä on lähes mahdotonta selvittää, käyttävätkö luonnolliset henkilöt ostamaansa välinettä kappaleiden valmistamiseen tekijänoikeudella suojatuista teoksista yksityisiin tarkoituksiin, mistä seuraisi velvollisuus maksaa sopiva hyvitys. Tämän mahdottomuuden vuoksi unionin tuomioistuin on määrännyt, että jos luonnollinen henkilö ostaa välineen yksityisiin tarkoituksiin, voidaan olettaa, että hän käyttää sitä valmistukseen kappaleita suojatuista teoksista. Tässä yhteydessä katson, että kyseisen oletettaman toiminta tehtäisiin käytännössä tyhjäksi, ellei voitaisi olettaa, kunnes toisin osoitetaan, että kun luonnollinen henkilö ostaa välineen, hän aikoo käyttää sitä yksityisiin tarkoituksiin. Ellei näin olisi, vallitsisi aina luonnollisen henkilön ostaessa välineen epävarmuus siitä, miten hän aikoo sitä käyttää, ja siten siitä, syntyykö velvollisuus maksaa sopiva hyvitys vai ei.⁴⁷

66. Näin ollen katson, että edellä esitetyn oletettaman tarkoituksen perusteella toisen ennakkoratkaisukysymyksen toiseen osaan on vastattava myöntävästi. Kuten jo edellä 45 kohdassa täsmennettiin, on kuitenkin joka tapauksessa välttämätöntä, että olettama, joka koskee välineen käyttöä yksityisiin tarkoituksiin siinä tapauksessa, että sen ostaa luonnollinen henkilö, katsotaan kumottavissa olevaksi olettamaksi. Luonnollisen henkilön itsensä tai henkilön, joka on velvollinen maksamaan sopivan hyvityksen, on näin ollen kyettävä osoittamaan, saadakseen ennakkoon vapautuksen sopivan hyvityksen maksamisesta tai saadakseen mahdollisesti suorittamansa maksun takaisin, että luonnollinen henkilö on ostanut välineen *selvästi* muihin tarkoituksiin kuin yksityiseen kopiointiin tai käyttäkkeen välinettä muihin sellaisiin tarkoituksiin, joista sopiva hyvitys on maksettava. Tällaisessa tapauksessa on kiistatonta, ettei sopivaa hyvitystä tarvitse maksaa.

E Kolmas ennakkoratkaisukysymys

1. Yleisiä toteamuksia ja tutkittavaksi ottaminen

67. Kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään, johon unionin tuomioistuinta pyydetään vastaamaan siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen tai toisen kysymyksen 1 kohtaan vastataan myöntävästi, kansallinen tuomioistuin tiedustelee, seuraako direktiivin 2001/29 5 artiklasta tai unionin oikeuden muista säännöksistä, että yhteisvalvontajärjestön vaatimaa oikeutta saada sopiva hyvitys ei ole, jos yhteisvalvontajärjestö on lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan puolet tuotosta sosiaali- ja kulttuurialan laitoksille eikä oikeudenhaltijoille.

68. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee erityisesti, voiko Itävallan asianmukaisen korvauksen järjestelmä olla yhteensoveltumaton direktiivissä 2001/29 tarkoitettun sopivan hyvityksen käsitteen kanssa VerwGesG:n 13 §:n vuoksi, kun kyseisen säännöksen mukaan tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestöjen on perustettava tekijänoikeuksien haltijoille sosiaali- tai kulttuurialan laitoksia ja maksettava näille laitoksille tyhjiä kasetteja koskevasta korvauksesta saaduista tuotoista puolet. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys on kaksijakoinen. Yhtäältä tekijöiden on tyydyttävä saamaan rahana ainoastaan puolet korvauksesta, joka koskee heidän teostensa käyttöä koskevaa haittaa. Toisaalta kansallinen tuomioistuin viittaa mahdolliseen tosiasialliseen syrjintään itävaltalaisen ja muunmaalaisten tekijöiden välillä, kun kyse on mahdollisuudesta käyttää edellä mainittuja sosiaali- tai kulttuurialan laitoksia.

47 — Lukuun ottamatta sellaista käytännössä mielestäni varsin epätodennäköistä tapausta, jossa luonnollinen henkilö ennen ostohetkeä ilmoittaa järjestelmällisesti, mihin hän aikoo välinettä käyttää. De lege ferenda ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tulevaisuudessa voidaan säätää menetelmiä, joilla luonnollinen henkilö pystyttäisiin velvoittamaan antamaan tällainen ilmoitus niin, ettei edellä mainittuun oletettavaan tarvitsisi turvautua. Olettaman soveltaminen saattaa sitä paitsi tulevaisuudessa vähentyä huomattavasti, kun teosten kaupan pitämisen tekniset menetelmät kehittyvät ja laajenevat. Tällaiset toteamukset jäivät mielestäni kuitenkin nyt tarkasteltavan asian ulkopuolelle, koska se rajoittuu olemassa oleviin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin.

69. Tämän ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä on ensin otettava kantaa eräisiin sen tutkittavaksi ottamista koskeviin kysymyksiin.

70. Ensinnäkin katson, että Itävallan hallituksen esittämä väite, jonka mukaan kyseistä ennakkoratkaisukysymystä ei voida ottaa tutkittavaksi, on hylättävä. Väitettä perustellaan sillä, että kansallinen tuomioistuinkin myöntää, ettei kyseisellä kysymyksellä ole mitään vaikutusta pääasian ratkaisuun. Tältä osin vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen esittämällä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta, ja tällä perusteella unionin tuomioistuin voi jättää ne tutkimatta ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.⁴⁸ Tässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnöstä käy nimenomaisesti ilmi, ettei kansallinen tuomioistuin sulje pois mahdollisuutta, että unionin tuomioistuimen kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen antaman vastauksen seurauksena todettu kansallisen lainsäädännön mahdollinen yhteensopimattomuus direktiivin 2001/29 kanssa saattaisi johtaa kantajan pääasiassa esittämän vaatimuksen hylkäämiseen. Näin ollen on ilmeistä, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että kysymys saattaa olla kyseisen oikeudenkäynnin kannalta ratkaiseva. Niinpä kysymys on mielestäni otettava tutkittavaksi.

71. Sen sijaan katson toiseksi, että kolmas ennakkoratkaisukysymys on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin siinä viitataan erottelematta mihin tahansa ”unionin oikeuden muuhun säännökseen”. Tältä osin unionin tuomioistuin on jo vahvistanut, ettei luonteeltaan liian yleinen kysymys ole omiaan johtamaan hyödylliseen ratkaisuun.⁴⁹ Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennakkoratkaisumenettelyssä on lisäksi välttämätöntä, että kansallinen tuomioistuin yhtäältä ilmoittaa ne täsmälliset syyt, joiden perusteella se on päätenyt esittämään kysymyksiä tiettyjen unionin oikeuden säännösten tulkinnasta ja katsomaan, että unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu kyseisistä säännöksistä on tarpeen, ja toisaalta, että kansallinen tuomioistuin edes vähäisessä määrin selittää syyt, joiden perusteella se on valinnut juuri ne unionin oikeuden säännökset, joiden tulkintaa se pyytää, ja yhteyden, joka niiden ja kyseiseen riita-asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön välillä vallitsee.⁵⁰ Näistä vaatimuksista ilmenee, ettei kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä esitettyä yleistä ja perustelematonta viittausta mihin tahansa ”unionin oikeuden muuhun säännökseen” voida ottaa tutkittavaksi.

72. Tämän vuoksi unionin tuomioistuimen on mielestäni otettava kantaa tähän ennakkoratkaisukysymykseen yksinomaan direktiiviä 2001/29 koskevilta osin siten kuin ne mainitaan ennakkoratkaisupyynnössä. Mielestäni ei sen sijaan ole tarpeen, että unionin tuomioistuin ottaa kantaa asianosaisten esittämiin väitteisiin, koska kansallinen tuomioistuin ei ole esittänyt yhtään niihin liittyvää kysymystä.⁵¹

2. Kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen aineellinen tarkastelu

73. Tämän ennakkoratkaisukysymyksen aineellisesta perustasta on todettava, että kansallinen tuomioistuin tiedusteleo unionin tuomioistuimelta lähinnä sitä, voiko sellaisen kansallisen säännöksen, jonka mukaan puolet sopivasta hyvityksestä maksetaan tekijöiden eduksi toimiville sosiaali- ja kulttuurialan laitoksille eikä siis suoraan tekijöille, mahdollinen yhteensopimattomuus direktiivin 2001/29 kanssa vapauttaa maksuvelvollisen sopivan hyvityksen maksamisesta.

48 — Laajasta vastaavasta oikeuskäytännöstä ks. viimeksi asia C-41/11, Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne ASBL, tuomio 28.2.2012 (35 kohta) ja asia C-599/10, SAG ELV Slovensko ym., tuomio 29.3.2012 (15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 — Asia 222/78, Beneventi, tuomio 28.3.1979 (Kok., s. 1163, 20 kohta).

50 — Asia C-185/12, Ciampaglia, määräys 3.5.2012 (5 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja asia C-370/12, Pringle, tuomio 27.11.2012 (84 kohta).

51 — Asia C-196/89, Nespola ja Crippa, tuomio 11.10.1990 (Kok., s. I-3647, 23 kohta) ja asia C-435/97, WWF ym., tuomio 16.9.1999 (Kok., s. I-5613, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

74. Tässä yhteydessä huomautan alustavasti, että unionin tuomioistuimen esittämien periaatteiden, joihin viitattiin edellä 27–28 kohdassa, mukaan sopivan hyvityksen käsite määritellään korvaukseksi vahingosta, joka tekijälle aiheutuu siitä, että hänen suojatusta teoksestaan valmistetaan ilman lupaa kappale. Lisäksi unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan sanamuodosta käy ilmi, että unionin oikeuden mukaan oikeus tekijän sopivaan hyvitykseen on luovuttamaton oikeus. Näin ollen tekijän on *saatava* mainittu hyvitys.⁵² Unionin tuomioistuin on vahvistanut myös, että kyseisessä säännöksessä käyttöön otettua poikkeusta on tulkittava suppeasti, mikä merkitsee sitä, ettei sitä voida laajentaa siitä, mitä kyseisessä säännöksessä nimenomaisesti säädetään, eikä sitä siis voida soveltaa tekijöiden korvausoikeuksiin.⁵³ Oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltiot ovat sitä paitsi velvollisia saavuttamaan tietyn tuloksen perimällä sopivan hyvityksen, jolla korvataan loukatuille oikeudenhaltijoille vahinko, joka on aiheutunut mainitun jäsenvaltion alueella.⁵⁴

75. Mielestäni näistä oikeuskäytännön periaatteista seuraa loogisesti, että tämän luovuttamattoman ja välttämättömän oikeuden sopivaan hyvitykseen on oltava tosiasiallinen oikeus. Kansallisen lainsäädännön säännös, jolla rajoitetaan kyseisen oikeuden käyttöä siirtämällä kyseinen hyvitys vaikka osittainkin pois oikeudenhaltijoilta, ei näin ollen ole mielestäni unionin oikeuden mukainen.⁵⁵

76. Tämän todettuani en kuitenkaan löydä unionin lainsäädännöstä enkä oikeuskäytännöstä mitään, minkä perusteella voitaisiin katsoa, että jäsenvaltiot olisi velvoitettava maksamaan tekijöille koko sopiva hyvitys rahana tai etteivät jäsenvaltiot voisi säätää, että osa kyseisestä hyvityksestä annetaan välillisenä korvauksena. Se, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään tekijöille annettavista välillisen korvauksen muodoista, ei mielestäni ole itsessään mitenkään sopivan hyvityksen käsitteen vastaista. Vastaavasti katson, ettei ole itsessään sopivan hyvityksen vastaista myöskään se, että voidaan säätää, että osa kyseisestä hyvityksestä annetaan kollektiivisen korvauksen muodossa tekijöille yhteisesti.⁵⁶

77. Järjestelmä, jossa säädettäisiin, että sopiva hyvitys maksetaan kokonaisuudessaan välillisen tai kollektiivisen korvauksen muodossa, saattaisi toki olla ristiriidassa sopivan hyvityksen käsitteeseen sisältyvän tosiasiallisuuden vaatimuksen kanssa. Näin ollen esiin nousee kysymys siitä, missä määrin välillisen korvauksen muodot voidaan sallia sopivan hyvityksen tosiasiallisuuden varmistamiseksi.

78. Tältä osin huomautan kuitenkin, ettei muotoja ja tapoja, joilla sopivan hyvityksen perivät tahot jakavat sen edelleen, erikseen säännellä unionin lainsäädännössä: jäsenvaltioilla on siis niiden määrittämisessä unionin oikeuden rajoissa tiettyä harkintavaltaa. Näin ollen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä määrittää jäsenvaltioiden puolesta kyseisiä muotoja ja tapoja, koska direktiivissä 2001/29 ei velvoiteta näitä soveltamaan tässä yhteydessä mitään tiettyä perustetta⁵⁷ sopivan hyvityksen tosiasiallisuutta lukuun ottamatta.

79. Nyt tarkasteltavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti perustettujen ja rahoitettujen laitosten harjoittamasta toiminnasta katson, että tekijöille yleensä ja heidän perheilleen annettavat sosiaaliturvapalvelut voidaan epäilemättä katsoa sopivan hyvityksen käsitteen ja direktiivin 2001/29 tavoitteiden kanssa yhteensopivaksi välilliseksi ja kollektiiviseksi korvaukseksi.⁵⁸ Vastaavia toteamuksia

52 — Ks. edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, tuomion 100, 105 ja 108 kohta. Kursivointi tässä.

53 — Ks. edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, tuomion 101 kohta.

54 — Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 34 ja 36 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, tuomion 106 kohta. Tästä tarkemmin jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 87 kohdassa.

55 — Ks. tästä myös edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, julkisasiamies Trstenjakin 6.9.2011 esittämän ratkaisuehdotuksen 168–177 kohta.

56 — Mahdolliseen vastaväitteeseen, jonka mukaan tällaisessa järjestelmässä ei otettaisi riittävästi huomioon yksittäiselle tekijälle aiheutuneen haitan ja hänelle kuuluvan hyvityksen välistä yksilöllistä yhteyttä, voidaan vastata, kuten komissio on todennut, että yksityistä kopiointia koskeva korvausjärjestelmä on välttämättä epätäsmällinen järjestelmä, koska – kuten edellä 65 kohdassa mainittiin – toistaiseksi on käytännössä mahdotonta määrittää, mistä teoksesta kappaleita on valmistettu, kuka niitä on valmistanut ja mitä välinettä tähän on käytetty.

57 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 35 mainittu asia VEWA, tuomion 35 kohta, joka koskee (edellä alaviitteessä 32 mainitussa) direktiivissä 92/100 säädettyjä määrittämiskriteerejä, jotka koskevat sen korvauksen määrää, joka tekijöille maksetaan lainauksesta yleisölle.

58 — Tässä yhteydessä paljonpuhuvana voidaan mielestäni pitää direktiivin 2001/29 johdanto-osan 11 perustelukappaleen toteamusta, jonka mukaan täsmällinen ja tehokas järjestelmä tekijänoikeuksien suojaamiseksi on yksi keino taata, että teosten tekijät ja esittäjät voivat toimia riippumattomina ja arvonsa mukaisesti.

voidaan mielestäni esittää myös kulttuurin edistämiseen liittyvästä toiminnasta, joka voi hyödyttää paitsi ylipäänsä kulttuurin suojaamista ja kehittämistä (sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tavoitteiden⁵⁹ että tekijänoikeuden suojan tavoitteiden⁶⁰ mukaisesti) myös välittömästi tekijöitä itseään lisäämällä enemmän tai vähemmän nimenomaisesti heidän teostensa tunnettuutta.

80. Itävaltalaisen ja muunmaalaisten tekijöiden välisestä mahdollisesta syrjinnästä tällaisten välillisen korvauksen mahdollisten muotojen hyödyntämisessä katson, että on kansallisen tuomioistuimen tehtävä määrittää, ilmeneekö tällaista syrjintää käytännössä. Katson kuitenkin, että siinä tapauksessa, että tällaiset yhteiskunnalliset palvelut ovat erotuksetta kaikkien tekijöiden – itävaltalaisen ja ulkomaalaisten – saatavilla ja että kyseiset kulttuuripalvelut muodostavat tosiasiallisen välillisen korvauksen muodon, jolla pystytään hyödyttämään erotuksetta, vaikkakaan ei välttämättä yhtäläisessä määrin, sekä kotimaisia että ulkomaisia tekijöitä, kyse ei ole sellaisesta syrjinnästä, joka voisi tehdä kansallisesta lainsäädännöstä yhteensopimattoman unionin oikeuden kanssa.

81. Vastatakseni lopuksi nimenomaisesti ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykseen minun on vielä huomautettava, että jos myönnettäisiin, että sopivan hyvityksen jakamista koskevan kysymyksen tuloksena olisi maksuvelvolliselle myönnettävä vapautus sopivan hyvityksen maksuvelvollisuudesta, tästä seuraisi, etteivät tekijät saisi lainkaan korvausta haitasta, joka heille välleineiden myynnistä käytännössä aiheutuu. Tällainen seuraus on mielestäni itsessään unionin oikeuden vastainen, eikä sitä siten voida hyväksyä.⁶¹

82. Kaiken edellä esitetyn perusteella katson siis, että kun kyseessä on kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan sopivan hyvityksen maksamisesta saatavat tuotot ohjataan kokonaisuudessaan tekijöille, puolet välittömän ja puolet välillisen korvauksen muodossa, vastaus sopivaa hyvitystä koskevan oikeuden puuttumista koskevaan ennakkoratkaisukysymykseen on välttämättä kieltävä. Kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi jää arvioida, liittyykö pääasiassa tarkasteltavan kansallisen lainsäädännön soveltamiseen tosiasiasa välillisen korvauksen muotoja tekijöille.⁶²

F Neljäs ennakkoratkaisukysymys

83. Neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta ottamaan kantaa siihen, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta tai jokin muu unionin oikeuden säännös esteenä sopivaa hyvitystä koskevalle oikeudelle, jos jossain toisessa jäsenvaltiossa on jo maksettu vastaava hyvitys tallennusvälineen markkinoille saattamisesta.

84. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että kyseinen kysymys perustuu pääasiassa vastaajina olevien Amazon-konsernin yhtiöiden esittämään väitteeseen, jonka mukaan ne ovat jo maksaneet Saksassa osasta Itävallassa markkinoiduista välineistä sopivaa hyvitystä vastaavan määrän. Kyseiset yhtiöt katsovat siis, että koska sopivan hyvityksen maksaminen toistamiseen olisi lainvastaista, ne eivät enää ole velvollisia suorittamaan kyseistä maksua Itävallassa.⁶³

59 — SEUT 167 artiklan 1 kohta.

60 — Ks. esim. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 9 ja 11 perustelukappale sekä direktiivin 2006/115 johdanto-osan kolmas perustelukappale ja 6 artikla.

61 — Tarve taata sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen käytännössä käy selvästi ilmi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (ks. edellä alaviitteessä 7 mainittu asia *Stichting de Thuiskopie*, tuomion 39 kohta).

62 — Siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin tosiasiasa katsoo, ettei osaa sopivaa hyvitystä koskevien maksujen tuotoista käytetä välillisinä korvauksina tekijöiden hyväksi, mielestäni kyseinen tuomioistuin voi mahdollisesti tämän seurauksena myös alentaa kantajalle maksettavaa määrää siitä, jota se on vaatinut.

63 — Ennakkoratkaisupyynnössään kansallinen tuomioistuin kuitenkin korostaa, että on kiistanalaista, onko tietyistä Itävallan markkinoille saatetuista välineistä tosiasiasa jo maksettu sopiva hyvitys Saksassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kyennyt toteamaan tällaisia maksuja, ja toisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kysymyksen avoimeksi, koska se piti sitä riidan ratkaisemisen kannalta epäoleellisena.

85. Tältä osin on alustavasti huomautettava, että sen perusteella, mitä jo edellä 71 ja 72 kohdassa totesin, myös neljäs ennakkoratkaisukysymys on mielestäni osittain jätettävä tutkimatta siltä osin kuin siinä viitataan yleisesti mihin tahansa ”unionin oikeuden muuhun säännökseen”. Tämänkin kysymyksen osalta unionin tuomioistuin voi siis ottaa kantaa yksinomaan ennakkoratkaisupyynnössä mainittuihin seikkoihin; sen ei siis tarvitse ottaa kantaa osapuolten esittämiin väitteisiin, joita kansallinen tuomioistuin ei ole nostanut esiin.

86. Asiakysymyksestä katson, ettei sopivan hyvityksen maksamista kahdesti samasta välineestä voida periaatteessa hyväksyä. Edellä 27–28 kohdassa mainitusta ja tässä ratkaisuehdotuksessa useita kertoja viitattua oikeuskäytännöstä käy nimittäin ilmi, että sopiva hyvitys on korvaus teoksen luvattomasta kopioinnista tekijälle aiheutuneesta vahingosta. Tällaisesta sopivan hyvityksen käsitettä koskevasta näkemyksestä seuraa mielestäni loogisesti, että korvaus on periaatteessa maksettava vain kerran kunkin sellaisen välineen käyttöä kohti, jota käytetään sopivan hyvityksen kohteena olevaan kappaleen valmistamiseen. Sopivan hyvityksen maksamiselle kahdesti ei ole perusteita. Mielestäni Puolan hallituksen esittämää väitettä, jonka mukaan sopivaa hyvitystä koskevan sääntelyn yhdenmukaistamisen puutteessa jäsenvaltioille annettu harkintavalta ei ole esteenä sille, että samasta välineestä peritään toinen sopivaa hyvitystä vastaava maksu, ei näin ollen voida hyväksyä.⁶⁴

87. Kun tämä otetaan huomioon, ei kuitenkaan voida olla toteamatta – kuten kansallinen tuomioistuinkin on tehnyt –, että unionin tuomioistuin on vahvistanut, että se jäsenvaltio, jonka alueella vahinko on tapahtunut, on velvollinen saavuttamaan tietyn tuloksen perimällä sopivan hyvityksen, jolla korvataan tekijöille teoksen käytöstä aiheutunut vahinko. Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että jos jäsenvaltio on ottanut käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen kansallisessa oikeudessaan ja jos suojatusta teoksesta yksityisesti kappaleen valmistavat loppukäyttäjät asuvat sen alueella, kyseisen jäsenvaltion on alueellisen toimivaltansa mukaisesti varmistettava sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen loukatuille oikeudenhaltijoille mainitun valtion alueella aiheutuneen vahingon korvaamiseksi.⁶⁵

88. Unionin tuomioistuin on lisäksi yhtäältä todennut voitavan olettaa, että korvausta edellyttävä vahinko aiheutuu sen jäsenvaltion alueella, jolla teoksesta kappaleen valmistavat loppukäyttäjät (jotka siis aiheuttavat kyseisen vahingon) asuvat,⁶⁶ ja toisaalta katsonut, ettei pelkästään sillä, että kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja välineitä elinkeinonharjoittajana myyvä henkilö on sijoittautunut muuhun kuin siihen jäsenvaltioon, jossa ostajat asuvat, ole vaikutusta tietyn tuloksen saavuttamista koskevaan jäsenvaltioiden velvollisuuteen.⁶⁷

89. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa on täysin selvää, että koska välineiden ostajina ovat olleet loppukäyttäjät Itävallassa, sopivalla hyvityksellä korvattava haitta on aiheutunut kyseisessä valtiossa. Edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti siis Itävallan viranomaisilla on velvollisuus varmistaa sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen tekijöille sen alueella aiheutuneen vahingon korvaamiseksi. Tässä yhteydessä sopivasta hyvityksestä maksuvelvollinen ei näin ollen mielestäni voi edellyttää voivansa vapautua sopivan hyvityksen maksuvelvollisuudesta Itävallassa vetoamalla siihen, että hän on jo maksanut sen toisessa jäsenvaltiossa, jossa tekijälle ei ole aiheutunut vahinkoa, jonka perusteella kyseinen hyvitys olisi pitänyt maksaa. Siinä tapauksessa, että tällainen maksu on tosiasiaa suoritettu toisessa jäsenvaltiossa, on maksuvelvollisen tehtävä vaatia kyseisen maksun palautusta kyseisessä jäsenvaltiossa sen oikeusjärjestyksen mukaisten oikeudellisten keinojen avulla.

64 – Tällainen väite on mielestäni esimerkki siitä, miten sopivaa hyvitystä koskevan järjestelmän yhdenmukaistamattomuus mahdollistaa eri jäsenvaltioissa hyvin erilaisia ja keskenään yhteensoveltumattomia lähestymistapoja.

65 – Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 34 ja 36 kohta ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Luksan, tuomion 106 kohta. Tämä periaatteellinen toteamus on mielestäni riippumaton siitä, onko nyt tarkasteltavassa asiassa sopiva hyvitys jo maksettu vai ei. Amazon-konsernin yhtiöiden esittämä väite, jonka mukaan kyseistä oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa nyt tarkasteltavaan tapaukseen, koska sopiva hyvitys on siinä jo maksettu toisessa jäsenvaltiossa, ei siis ole asian kannalta merkityksellinen.

66 – Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 35 kohta.

67 – Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Stichting de Thuiskopie, tuomion 41 kohta.

90. Amazon-konsernin yhtiöt katsovat, ettei niillä Saksassa ole mitään perustetta vaatia tietyistä sittemmin Itävallassa myydyistä välineistä jo maksetun sopivan hyvityksen palautusta. Se jäsenvaltio, jossa aiheeton maksu on suoritettu, on kuitenkin velvollinen varmistamaan niille, joilla ei ole velvollisuutta maksaa sopivaa hyvitystä, asianmukaisen mahdollisuuden saada aiheettomat sopivaa hyvitystä koskevat maksut takaisin, tarvittaessa vaatimalla niitä kansallisissa tuomioistuimissa.

91. Jos nyt tarkasteltavassa tapauksessa sopiva hyvitys on tosiasiasa maksettu kahdesti, vaikuttaa toki siltä, että se on valitettavaa seurausta siitä, ettei jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ole riittävällä tavalla koordinoitu, koska sopivaa hyvitystä koskevaa järjestelmää ei ole yhdenmukaistettu. Unionin lainsäätäjän tehtäväksi jää puuttua asiaan tehostamalla kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamista vastaavien tilanteiden ehkäisemiseksi tulevaisuudessa.⁶⁸

V Ratkaisuehdotus

92. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ehdotan unionin tuomioistuimelle, että se vastaa Itävallan Oberster Gerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Kyse on direktiivissä 2001/29 tarkoitetusta sopivasta hyvityksestä, kun
 - a) direktiivin 2001/29 2 artiklassa tarkoitetuilla oikeudenhaltijoilla on yksinomaan eri oikeudenhaltijoita edustavan yhteisvalvontajärjestön välityksellä oikeus asianmukaiseen korvaukseen erotuksetta toimijoilta, jotka saattavat kaupallisessa tarkoituksessa kyseisten oikeudenhaltijoiden teosten kappaleiden valmistamiseen soveltuvan välineen ensimmäistä kertaa kotimaan markkinoille vastiketta vastaan, ja
 - b) kansallisessa lainsäädännössä säädetään yhtäältä mahdollisuudesta ennakkoon vapauttaa sopivan hyvityksen maksamisesta sellaiset luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joiden voidaan perustellusti – vaikka vain välillisten – objektiivisten seikkojen perusteella olettaa ostavan tallennusvälineitä selvästi muihin tarkoituksiin kuin sellaisiin, joista on maksettava sopiva hyvitys, ja toisaalta yleisestä mahdollisuudesta saada jälkikäteen takaisin kyseinen sopiva hyvitys kaikissa tapauksissa, joissa voidaan näyttää toteen, ettei välineen käyttö ole ollut omiaan aiheuttamaan teoksen tekijälle haittaa.
- 2) Ensimmäiseen kysymykseen ehdotetun ratkaisun perusteella en pidä tarpeellisena vastata toiseen ennakkoratkaisukysymykseen. Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi vastata toiseen kysymykseen, ehdotan, että siihen vastataan seuraavasti:
 - 2.1) Kyse on direktiivissä 2001/29 tarkoitetusta sopivasta hyvityksestä, kun oikeus asianmukaiseen korvaukseen koskee ainoastaan markkinoille saattamista sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka käyttävät välinettä yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin, ja kun
 - 2.2) siinä tapauksessa, että markkinoille saattaminen tapahtuu luonnollisille henkilöille, on oletettava, että luonnolliset henkilöt käyttävät välinettä yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin, kunnes toisin osoitetaan. Sopivaa hyvitystä koskevaa mahdollista ennakkovapautusta tai sen mahdollista palautusta varten on voitava osoittaa, että luonnollinen henkilö on ostanut välineen selvästi muihin tarkoituksiin kuin yksityiseen kopiointiin tai käyttääkseen välinettä muihin sellaisiin tarkoituksiin, joita sopivan hyvityksen maksamisvelvollisuus koskee.

68 — Tästä näkökulmasta on unionin tuomioistuimen tulevassa tuomiossa mielestäni ymmärrettävä myös julkisasiamies Jääskisen edellä alaviitteessä 7 mainitussa asiassa Stichting de ThuisKopie 10.3.2011 antaman ratkaisuehdotuksen 55 kohdassa esittämät toteamukset.

- 3) Direktiivistä 2001/29 ei seuraa, että oikeutta saada sopiva hyvitys ei ole, jos kansallisen säännöksen perusteella sopivan hyvityksen maksamisesta saatavat tuotot ohjataan kokonaisuudessaan tekijöille, puolet välittömän ja puolet välillisen korvauksen muodossa. On kuitenkin kansallisen tuomioistuimen tehtävä arvioida, missä määrin kansallisen lainsäädännön soveltamisesta käytännössä seuraa välillisen korvauksen muotoja ja ovatko ne eri tekijäryhmiä syrjimättömiä.
- 4) Jos korvattava vahinko on aiheutunut tietyn jäsenvaltion alueella, direktiivin 2001/29 säännökset eivät ole esteenä sopivaa hyvitystä koskevalle oikeudelle, jos tallennusvälineen markkinoille saattamisesta on jo maksettu vastaava korvaus jossain toisessa jäsenvaltiossa.